

Tomáš HUNČOVSKÝ, *K organizaci a fungování městské správy ve Lhenicích na přelomu 18. a 19. století* (diplomová práce Ústavu archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), České Budějovice 2015, 126 s. včetně příloh.

Posudek vedoucí diplomové práce

Správní historie 18. a 19. století nabízí velké množství různých badatelských námětů, z nichž mnohé dalece přesahují nejen rámec dějin správy v užším smyslu slova, ale svým zaměřením mohou přispět i k řešení řady společensky významných historických témat. Jedním z nich jsou i postupné proměny způsobu správy malých poddanských měst, městeček nebo venkovských obcí od tereziánsko-josefínské doby do poloviny 19. století. Z této pestré nabídky si Bc. Tomáš Hunčovský vybral městskou správu v městečku Lhenicích a její vývoj v přelomovém období josefínské „regulace magistrátů“. Fakt, že jde o téma autorovi blízké, naznačuje i to, že zkoumání sporů a soudních pří ve Lhenicích v 18. století věnoval již svou úspěšně obhájenou bakalářskou práci z roku 2013.

V úvodní kapitole (s. 7–14) autor nejprve nastínil svůj badatelský záměr včetně pohnutek, které ho vedly k rozhodnutí prozkoumat nezregulovaný magistrát v poddanském městečku a důvody, proč k jeho regulaci nedošlo, přestože tato snaha měla dokonce i podporu místní pozemkové vrchnosti. Současně představuje dosavadní stav bádání o dané problematice na základě fundovaného rozboru a zhodnocení dostupné literatury. Neopomněl představit ani archivní prameny, které byly pro jeho studii základním zdrojem dat, a zhodnotit jejich informační potenciál pro zvolený směr výzkumů.

Na více než sto stranách práce, která se vyznačuje promyšlenou, sevřenou a velmi důmyslnou strukturou, před nás postupně klade ve čtyřech kapitolách nazvaných „*Prolog*“ (s. 15–29), „*Městečko na přelomu 18. a 19. století*“ (s. 30–54), „*(Ne)zavádění regulovaných magistrátů*“ (s. 55–78) a „*Městská správa ve Lhenicích okolo roku 1800*“ (s. 79–108) řadu zajímavých otázek a problémů, které se pak snaží řešit a zodpovědět buď na základě získaných pramenných informací anebo srovnáním s vývojem a situací v jiných městech, ať už v nich regulovaný magistrát zřízen byl nebo ne. Při hledání odpovědí se neomezuje striktně na úřední dokumenty, kterých má k dispozici značné množství, ale využívá prakticky veškerý dostupný materiál, počínaje městskou kronikou, přes staré mapy, obrazové dokumenty,

matriky, soukromé zápisky a polooficiální záznamy různých osob až po beletrii. Díky tomuto přístupu se mu v řadě případů daří vytvářet plastický obraz dobové reality, místa, jednajících osob a také mentality obyvatel městečka a jejich současníků z okolí.

Kapitola nazvaná „*Prolog*“ je pojata značně netypicky a jak autor konstatuje, jde spíše o epilóg starého systému místní správy (na což opětovně a velmi promyšleně navazuje v kapitole páté). Upozornila bych zde na autorův zajímavý nápad, kdy čtenáře v retrospektivním pohledu a prizmatem nastalých změn a sporu o čest „staré“ lhenické městské rady seznamuje s tím, jak fungovala správa zavedená v městečku po roce 1544, kdy byly Lhenice panovníkem na město povýšeny. Všimá si změn po obnově rady v roce 1792, po které byly zavedeny zcela nové pořádky navazující na novoty v městské správě vyvolané josefínskou reformou magistrátů. Věnuje se personálnímu složení rad před rokem 1792, mechanismu jejich obnov vrchností, věkové struktúře radních a dalších osob v městských orgánech, jejich majetkovému zázemí, a na základě těchto poznatků sestavuje profil radního ve Lhenicích na konci 18. století. Autor si všimá i městského hospodaření, které neprodukovalo dostatečně velký čistý roční příjem (min. 450 zl.) povinný pro zavedení a následné finanční zajištění chodu regulovaného magistrátu.

Také třetí kapitola nazvaná „*Městečko na přelomu 18. a 19. století*“ je pojata zajímavě. Navozuje dojem „virtuální prohlídky“ Lhenic na konci 18. století, kdy se k městu přibližujeme z jeho vzdálenějšího okolí. Touláme se zkulturněnou šumavskou krajinou, obhlížíme pole, louky a pastviny, procházíme se v lesích, potkáváme v těchto místech zdejší obyvatele při mnoha jejich rutinních i méně běžných činnostech, narážíme na přespolní a cizince, ale přitom se stále více přibližujeme k městečku. Kolem místních mlýnů vstupujeme přes zahrady a sady do obydlené části katastru a seznamujeme se nejen se vzhledem sídla a jeho každodenním běžným životem, ale také s prostředím, které po většinu života obklopovalo jeho obyvatele, což autor považuje za jednu (nikoli však jedinou) determinantu pro vytváření dobové mentality zdejších měšťanů a obyvatel. Poznáváme jejich hospodářství, jejich mezilidské vztahy, spory, typické reakce, vnímání času, prostoru, světa, jejich vztah k „nadpozemským“ věcem, místům posledního odpočinku, zvonům, pověrečným praktikám a tak dále. To vše však vede k jedinému cíli: poznat, pochopit a popsat vnitřní fungování „obce“, rady a dalších orgánů na základě poznání těch, které spravovaly.

Čtvrtá kapitola „*(Ne)zavádění regulovaných magistrátů*“ má sice zčásti kompilativní charakter, ale abych autorovi nekřivdila, je třeba zdůraznit, že i v okamžicích, kdy zaměřuje pozornost na obecnější politické a správní aspekty zkoumané doby a na činnost císaře – reformátora Josefa II., zaujímá k získaným informacím vlastní kritický postoj. Zřetelně se to

ukazuje v podkapitole věnované reformě označované jako tzv. regulace magistrátů. Význam, praktické důsledky, posloupnost provádění, průběh na venkově, těžkosti, které její zavádění provázely, stejně jako změny, které postupem času vyvolávala přímo v městských komunitách a jejich skladbě, dokumentuje na řadě konkrétních příkladů, aby se v závěrečné pasáži mohl přenést zpět na český jih. Zjištěné skutečnosti aplikuje na situaci ve Lhenicích, když hledá příčiny, které mohly vést k tomu, že regulovaný magistrát ve městě zaveden nebyl.

Poslední pátá kapitola „*Městská správa ve Lhenicích okolo roku 1800*“ představuje zevrubnou analýzu organizace, stavu, hmotného zabezpečení, personálního obsazení, kompetencí, úkonů a chodu městské správy ve Lhenicích poté, co byla stará správní organizace v součinnosti s vrchnostenskými a státními orgány změněna a „modernizována“. Autor zde ukazuje mimo jiné sílu starých tradic a z nich plynoucího konzervativismu typického pro maloměstské prostředí na příkladu boje místní měšťanské obce o znovuzavedení hodnosti purkmistra v městečku, který trval několik let a nakonec byl v roce 1802 korunován úspěchem. V podkapitole věnované představitelům městské správy od nejvýznamnějších funkcionářů přes městského písaře a kancelářské zaměstnance až po nižší personál a zřizence autor pojednává o změnách, které se dotkly rady a o kontinuitě v případě ostatních funkcí, přičemž obě skutečnosti blíže osvětluje. Všímá si hmotného a finančního zabezpečení těchto osob. Opět se pokusil poodhalit i mentalitu a způsob myšlení představitelů městské správy po změnách z let 1792 až 1802. Jako příklad zvolil dva z obecních představených: tkalcovského mistra místního původu Augustýna Šimotu, etnického Čecha, a krejčovského mistra, hostinského a obchodníka Jakoba Miga, bilingvního příchozího z Ktiše v německy mluvící oblasti Šumavy. Samostatnou podkapitolu věnoval městskému písaři a současně učiteli v místní triviální škole, který představoval hlavní výkonnou složku lhenické městské správy. Jako příklad mu zde obdobným způsobem jako v předchozích dvou případech posloužil Jan Ozner, který byl ve Lhenicích městským písařem dvaatřicet let a učitelem téměř půl století.

V závěrečné kapitole (s. 109–110) nalézáme shrnutí a zhodnocení všech získaných poznatků, zejména místních specifik, která někdy potvrzují obecnější zjištění a jindy vykazují odlišnosti od skutečností nalezených autorem v sekundární literatuře. Současně autor představuje i své další badatelské záměry a možnosti hlubšího rozpracování zvoleného tématu. Práce obsahuje i všechny další nezbytné součásti jako bohatý seznam použitých pramenů a literatury a také velmi zajímavou přílohovou část.

Bc. Tomáš Hunčovský odvedl v mnoha ohledech zcela profesionální výkon. Jeho diplomovou práci lze bez rozpaků označit za velmi zdařilou a mimořádně čtivou monografii

na dané téma. Měl-li svou práci prokázat, že během studia získal znalosti a dovednosti vysokoškolsky vzdělaného odborníka, pak tomuto úkolu dle mého názoru dostál se ctí. Diplomová práce Bc. Tomáše Hunčovského dosahuje velmi dobré úrovně, předloženou práci diplomant splnil beze zbytku zadání diplomového úkolu, a práci proto velmi ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.

Pelhřimov, 28. května 2015

Mgr. Lenka Martínková, Ph. D.

Martínková